



# Zářící hvězda Anny Zemánkové

Anežka Šimková

UŽ PŘED PŮLSTOLETÍM se zjevila hvězda Anny Zemánkové a její záře zesílila lety tak, že tato autorka dnes patří k světové špičce imaginativních tvůrců-autodidaktů, kteří obohatili svět o fantaskní barevné odrazy své „vnitřní přírody“. Zemánková je z těch tvůrců, kteří energií svých niterných výtvarných vyznání přinesli tak výraznou a uznávanou kvalitu, že suverénně překonávají bariéry dělicí profesionální a neprofesionální tvorbu, překonávají hranice států a světadílů. Letošní Bienále v Benátkách to opět potvrzuje. Anna Zemánková sem zařadila své velkoformátové kresby pocházející z výběru kolekce Galerie Cavin-Morris v New Yorku orientované na tvorbu art brut. V kontextu této mezinárodní přehlíd-

ky umění, jejímž tvůrcem je Massimiano Gioni, se jí dostalo velkého komplimentu, a není pochyb o tom, že zcela oprávněně.

Od 60. let minulého století se tato autorka řadí k našim nejvýraznějším soliterním autorům imaginativní tvorby. Fantazijní svět jejích květů a plodů, bizarních květenství a organických útvarů přetavený z tišín okouzlení i vnitřních dramát uchvacuje silným výrazem, technickou dokonalostí a rozpětím výtvarné kreativity. Od tempery přešla brzy k pastelům, který se stal v 60. a 70. letech její dominantní technikou, dále používala i pastelky, propisku a olej, vynalézavě postupně využívala perforaci a vytlačování papíru. Plastických a dekorativních účinků dosahovala háčkovánými

a korálkovými aplikacemi a vlepováním. V námětech a technice žensky jemných brikoláží i v jakési posedlosti detailem byla její invence takřka nevyčerpatelná.

Široký prostor mezi iniciálami jejího jména A a Z jako by symbolicky naznačoval i širokou škálu možností jejího dynamického a výrazného výtvarného projevu. Pracovala nejčastěji v časných ranních hodinách, kdy se mohla nejlépe soustředit, často za poslechu klasické hudby autorů, jako jsou Beethoven nebo Janáček. Exaltované vypětí napájené z tajemného, nevědomého podloží její psychicky precitlivělé osobnosti nacházelo své zhmotnění ve stovkách artefaktů fascinujících svou původností, animálností, vzrušující obraznos-

tí. Kosmos Anny Zemánkové se svým vegetabilním a ornamentálním charakterem stále přitahuje svou vlastní živou pulsací vyvěrající z archetypálních zdrojů. Jeho šíře a proměnlivost je svým způsobem svědectvím všelidské zkušenosti o bohatosti světa a jeho tvarů „před i za oponou“.

Reprodukováné kresby Anny Zemánkové pocházejí z 60. a 70. let 20. století a představují obraz vnitřního vesmíru autorky, který otevřela v tajemném polosnovném soustředění nad ránem, kdy většinou vznikaly hlavní objemy kresby, posléze během dne doplňované výtvarnými detaily. V dynamice zobrazovaných forem i měkkých liniích tajnosnubně vládne Eros, jednotu tvoří prolínání rostlinných i živočišných prvků, i v okamžiku výtvarné vize je možno vnímat zatajený pohyb – klíčky, listy, květy, plody, animální detaily – vnitřní příroda zde žije svůj vlastní život. Živé jsou i vynalézavé dekorativní detaily, které nejsou u Zemánkové nikdy samoučelné, připomínají často mikroskopické struktury, buněčné útvary. V jejím rozsáhlém imaginativním díle nenajdeme dvě stejné práce. Na publikovaných kres-

bách použila Anna Zemánková pastel, doplněný občas propiskou.

Anežka Šimková je kurátorkou Muzea umění Olomouc.

Anna Zemánková, roz. Veselá (1908–1986) pracovala jako dentistka. Po roce 1948 přesídlila s rodinou z rodné Olomouce do Prahy. V roce 1960 se vrátila ke svému dávnému koníčku z mládí a až do své smrti se věnovala kreslení, které se stalo její náruživostí a osudem. Samostatně vystavovala od roku 1966 (výběr): 2011 – Art brut (spolu s L. Plným a F. Dymáčkem), MuMo, Praha; 2005 – Colon books exhibition, Tokyo; 1998 – MU, Olomouc; GVU, Litoměřice; GVU, Cheb; Klatovy-Klenová; 1993 – Cavin-Morris Gallery, New York; 1990 – GVU, Cheb; 1980 – Divadlo hudby, Olomouc; 1966 – Divadlo Na zábradlí, Praha. Společné výstavy (výběr): 2013 – Palazzo Enciclopedico, 55. Biennale di Venezia; 2008 – Art brut v českých zemích, MU, Olomouc; 2007 – INSITA, SNG, Bratislava; 2006 – Inner Worlds Outside, Whitechapel Gallery, London; 2001 – ABCD.



Une Collection d'Art Brut, Pavillone des arts, Paris; 1998 – L'art brut, GHMP, Praha. Zastoupení ve sbírkách: Collection de l'Art Brut, Lausanne; Musée de la création franche, Bègles; Philadelphia Museum of art, Philadelphia; abcd collection, Paris; SNG, Bratislava; OGVU, Litoměřice; MU, Olomouc; Sbirka P. Konečného; Sbirka E. a J. Švankmajerových; aj.

Zhora po směru hodinových ručiček: ANNA ZEMÁNKOVÁ, Ryby, 1965, pastel a pastelka na papíře, 62 × 87 cm; Bez názvu, 1963–5, pastel a tuš na papíře, 88 × 62 cm; Bez názvu, 2. pol. 70. let, mastný pastel, propiska na papíře, 62,5 × 45 cm. Na předchozí straně: Elektrický plod, 1964–66, kombinovaná technika + koláž na papíře, 93 × 68,5 cm. Foto: archiv autorky.

